

Робоча програма дисципліни «Політологія»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 123 · КОМП'ЮТЕРНА ІНЖЕНЕРІЯ

БАКАЛАВР

90

Годин

Загальний обсяг дисципліни

3

Кредити ЄКТС

Відповідно до стандарту

3

Модулі

Змістовних блоки курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Політологія

Спеціальність: 123 Комп'ютерна інженерія

Освітні програми: Фінанси, банківська справа та страхування в УІСТ; Облік і оподаткування в УІСТ

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 90 годин / 3 кредити ЄКТС

Модулів: 3 змістовних блоки

Підсумковий контроль: Залік

Призначення дисципліни

Дисципліна «Політологія» формує у студентів системне розуміння політики як суспільного явища, механізмів функціонування держави, демократичних інститутів та процесів у сучасному світі. Курс охоплює теоретичні основи політичної науки, аналіз політичних систем і режимів, механізми прийняття публічних рішень, громадянське суспільство та міжнародні відносини.

Дисципліна є обов'язковою загальноосвітньою складовою підготовки бакалаврів зі спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія» та забезпечує формування громадянської свідомості й загальних компетентностей, необхідних фахівцю у сфері управлінських інформаційних систем і технологій.

Загальні компетентності

Критичне мислення

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання суспільно-політичної інформації: виявлення суттєвих фактів, порівняння альтернативних позицій, формування обґрунтованих висновків та висловлення власної думки щодо актуальних політичних явищ і процесів.

Самоорганізація

Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки аналітичних записок, рефератів, есе та презентацій з актуальних питань політичного життя.

Комунікація

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати політичні поняття, аргументовано відстоювати позицію в дискусіях, оформлювати аналітичні матеріали та висновки щодо суспільно-політичних проблем.

Командна робота

Відповідальність, ініціативність і готовність до роботи в команді під час групового аналізу кейсів, моделювання виборчих кампаній, обговорення суспільно-політичних ситуацій та спільного пошуку рішень.

Студент повинен вміти: аналізувати навчальну, аналітичну та нормативну інформацію про суспільно-політичні процеси; виділяти головне та узагальнювати результати; планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів; коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками; брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки.

Фахові компетентності

Розуміння політології

Розуміння сутності політології, її функцій та ролі в суспільстві. Знання принципів функціонування держави як основного суб'єкта політики, типів політичних систем і режимів, механізмів здійснення державної влади та прийняття публічних рішень.

Аналіз політичних процесів

Здатність аналізувати суспільно-політичні процеси: функціонування органів влади, діяльність політичних партій, громадянського суспільства, електоральну поведінку, вплив ЗМІ та цифрових технологій на політику.

Міжнародні відносини та геополітика

Знання засад міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, діяльності міжнародних організацій та геополітичних процесів у сучасному світі, зокрема в контексті безпеки та євроінтеграції України.

Студент повинен вміти: характеризувати типи політичних систем і режимів; оцінювати стан демократії та громадянського суспільства; аналізувати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування; орієнтуватися в сучасних міжнародних відносинах і геополітичних процесах; розуміти зв'язок між технологічним розвитком і трансформаціями публічної сфери.

Результати навчання

→ Пояснення політичних категорій

Пояснювати сутність основних політологічних понять і категорій: влада, держава, демократія, політична система, громадянське суспільство, виборчий процес, ідеологія, геополітика, національна безпека та міжнародні відносини.

→ Типи політичних систем та режимів

Характеризувати типи політичних систем і режимів, застосовувати методи порівняльного аналізу для оцінки демократичних перетворень, визначати основні тенденції розвитку сучасних держав.

→ Аналіз суспільно-політичних явищ

Аналізувати суспільно-політичні явища та процеси, виявляти причинно-наслідкові зв'язки між ними, оцінювати ефективність функціонування інститутів влади та громадянського суспільства.

→ Нормативно-правова база

Орієнтуватися в нормативно-правовій базі у сфері державного управління та публічної політики; використовувати офіційні та аналітичні джерела для формування обґрунтованої громадянської позиції.

Теоретичні основи політичної науки

Тема 1.1

Політологія як наука та навчальна дисципліна. Предмет, методи та функції політології. Місце політології у системі суспільних наук. Зв'язок з інформаційними технологіями та управлінням.

Тема 1.2

Політична влада та механізми її здійснення. Поняття, ресурси і функції влади. Легітимність. Суб'єкти та об'єкти влади. Розподіл гілок влади в демократичних державах.

Тема 1.3

Держава як центральний інститут політичної системи. Походження, сутність та функції держави. Форми правління та державного устрою. Правова держава і громадянське суспільство.

Тема 1.1 — Лекційний матеріал

Політологія як наука та навчальна дисципліна

Лекція 1 (2 год.): Предмет і методи політології. Виникнення та етапи розвитку політичної думки. Функції політології: теоретична, методологічна, прогностична, виховна. Зв'язок політології з філософією, соціологією, правом, економікою та інформаційними науками. Роль політологічного знання для фахівців у сфері управлінських інформаційних систем.

Основні підходи та методи: інституціональний, системний, порівняльний, біхевіористський, нормативно-ціннісний, структурно-функціональний. Прикладна політологія: аналіз даних, Big Data у дослідженні електоральної поведінки, цифрові технології у публічному управлінні.

Ключові питання лекції

- Поняття та предмет політології як науки
- Місце політології у системі суспільних наук
- Методологія та методи політичних досліджень
- Функції політології та їх значення для суспільства
- Зв'язок між технологіями та трансформацією публічної сфери
- Роль цифровізації у сучасному публічному управлінні

❏ Нормативна база: Конституція України (статті 1–6, 15, 34–36), Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII.

Тема 1.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (1 год.)

Завдання 1. Дискусія: «Чи потрібна політологія майбутньому інженеру-програмісту?» — формулювання та аргументація власної позиції щодо ролі гуманітарних дисциплін у технічній освіті.

Завдання 2. Порівняльний аналіз методів політології: заповнення таблиці за критеріями (сфера застосування, переваги, обмеження). Приклади застосування методів у сучасних дослідженнях.

Завдання 3. Тестування за ключовими термінами теми (10 питань).

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Демиденко Н. М. «Політологія» (Суми: ХНУВС, 2022) — розділ 1 «Предмет та методологія політичної науки»
- Конспектування ключових положень щодо предмету та функцій політології
- Підготовка есе (1–2 сторінки): «Вплив цифрових технологій на сучасну публічну політику»
- Пошук та аналіз одного прикладу застосування Big Data або ШІ у виборчих технологіях (за відкритими джерелами)

Очікуваний результат: студент вміє визначати предмет, методи та функції політології, пояснювати зв'язок між технологічним розвитком та трансформаціями публічної сфери.

Тема 1.2 — Лекційний матеріал

Політична влада та механізми її здійснення

Лекція 2 (2 год.): Влада як основна категорія політології. Поняття влади, її ресурси (економічні, інформаційні, силові, соціальні), функції та рівні. Суб'єкти та об'єкти влади. Легітимність влади: типологія М. Вебера (традиційна, харизматична, легально-раціональна). Поняття легітимації та делегітимації.

Розподіл влади: принцип поділу на законодавчу, виконавчу та судову гілки. Система стримувань і противаг. Особливості реалізації принципу поділу влади в Україні за Конституцією 1996 р. Концентрація влади та її наслідки.

Ключові питання лекції

- Поняття політичної влади та її ресурси
- Суб'єкти та об'єкти політичної влади
- Легітимність влади: поняття та типи за М. Вебером
- Принцип поділу влади та система стримувань і противаг
- Механізми здійснення влади в демократичних державах
- Інформаційна влада в цифрову епоху: роль медіа та соціальних мереж
- Влада та управління в умовах електронного урядування

Тема 1.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (1 год.)

Завдання 1. Аналіз легітимності влади: визначення типу легітимності для конкретних прикладів із сучасної та історичної практики (за типологією М. Вебера). Обґрунтування відповіді.

Завдання 2. Схематичне зображення системи стримувань і противаг в Україні: функції Верховної Ради, Президента, Кабінету Міністрів, Конституційного Суду. Аналіз реальних прикладів взаємодії гілок влади.

Завдання 3. Міні-дискусія: «Чи є соціальні мережі новим ресурсом влади?» — аргументація позиції.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Бульбенюк С. С., Довганик Н. М., Зайцева З. І. та ін. «Політична діяльність у сучасному світі» (К.: КНЕУ, 2022) — тема «Влада і владні відносини»
- Конспектування розділів Конституції України (ст. 75–131) щодо функцій і повноважень органів державної влади
- Підготовка аналітичної записки: «Роль цифрових медіа у формуванні образу влади в Україні» (1–2 сторінки)
- Складання порівняльної таблиці: «Типи легітимності влади та їх прояви в сучасних державах»

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати ресурси та механізми здійснення влади, характеризувати типи легітимності, описувати систему стримувань і противаг в Україні.

Тема 1.3 — Лекційний матеріал

Держава як центральний інститут політичної системи

Лекція 3 (2 год.): Держава: поняття, ознаки, функції. Теорії походження держави. Форми правління: монархія (абсолютна, конституційна), республіка (президентська, парламентська, змішана). Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація. Україна як унітарна держава за Конституцією.

Правова держава та громадянське суспільство: поняття, ознаки та принципи правової держави. Громадянське суспільство: структура (НГО, профспілки, ЗМІ, церква, бізнес), функції та роль у демократії. Взаємодія держави і громадянського суспільства. Волонтерський рух і цифрові ГО в Україні.

Структура та ознаки держави

1. Територія з визначеними кордонами
2. Населення (народ) як носій суверенітету
3. Публічна (державна) влада
4. Суверенітет (внутрішній та зовнішній)
5. Право та правова система
6. Апарат управління та примусу
7. Система оподаткування
8. Державна символіка

Тема 1.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Порівняльний аналіз форм правління: заповнення порівняльної таблиці (президентська, парламентська, змішана республіки) за критеріями (спосіб формування уряду, обсяг повноважень президента, відповідальність уряду). Визначення форми правління України.

Завдання 2. Кейс: аналіз ознак правової держави в Україні — які принципи реалізовані, а які є проблемними. Обґрунтування висновків.

Завдання 3. Презентація міні-проектів: «Роль громадського суспільства та волонтерського руху в Україні в умовах воєнного стану» (3–5 хвилин на групу).

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Конституції України (розділи I–V) та конспектування ключових положень щодо форми правління та державного устрою
- Підготовка реферату: «Правова держава та громадянське суспільство: теорія і сучасна практика в Україні» (3–4 сторінки)
- Аналіз діяльності двох реальних НГО в Україні (за відкритими даними): мета, напрями роботи, вплив на публічну політику
- Опрацювання навч. посіб.: Березовська-Чміль О. Б. «Політологія» (Івано-Франківськ: ПНУ, 2022) — розділ «Держава і громадянське суспільство»

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати форми правління і державного устрою, ознаки правової держави, визначати роль і структуру громадянського суспільства.

Політичні системи, процеси та інститути

Тема 2.1

Політичні системи та режими. Типологія політичних систем. Демократичні, авторитарні та тоталітарні режими: сутність, ознаки та порівняльний аналіз.

Тема 2.2

Виборчі системи та електоральні процеси. Типи виборчих систем, виборче право, особливості виборчого процесу в Україні та сучасні виборчі технології.

Тема 2.3

Політичні партії та партійні системи. Громадські організації та групи інтересів. Роль партій у демократичному процесі та медіа у формуванні суспільної думки.

Тема 2.4

Публічна політика та прийняття державних рішень. Цикл публічної політики, лобіювання, електронне урядування та e-democracy в інформаційному суспільстві.

Тема 2.1 — Лекційний матеріал

Політичні системи та режими

Лекція 4–5 (4 год.): Поняття політичної системи (за Д. Істоном, Г. Алмондом). Структурні елементи: інститути, норми, цінності, відносини. Функції політичної системи: агрегація інтересів, вироблення рішень, мобілізація ресурсів, легітимізація влади. Класифікація політичних систем.

Політичні режими: демократія (ліберальна, соціальна, представницька, пряма, делегативна). Ознаки демократії: верховенство права, права людини, вільні вибори, поділ влади, незалежні ЗМІ. Авторитаризм: різновиди та механізми. Тоталітаризм: нацизм, фашизм, сталінізм — ознаки та наслідки. Гібридні режими.

Ключові теорії та поняття

- **Модель Д. Істона:** «вхід» (вимоги, підтримка) → система → «вихід» (рішення, дії) → зворотний зв'язок
- **Індекс демократії Economist Intelligence Unit:** критерії та рейтинги країн
- **«Freedom House»:** оцінка свободи та демократії у світі
- **Транзитологія:** поняття демократичного переходу та консолідації
- **Цифрова демократія:** е-петиції, е-голосування, відкриті дані держави

Тема 2.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (1 год.)

Завдання 1. Порівняльний аналіз політичних режимів: заповнення таблиці за ознаками (вибори, права людини, ЗМІ, опозиція) для демократії, авторитаризму та тоталітаризму. Навести приклади сучасних держав.

Завдання 2. Аналіз рейтингу демократії (Freedom House або EIU) за поточний рік: позиція України, тенденції. Обговорення причин змін.

Завдання 3. Міні-дискусія: «Чи може е-демократія підвищити якість публічного управління?» — аргументація позиції.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання підручника: Демиденко Н. М. «Політологія» (Суми: ХНУВС, 2022) — розділи «Політична система» та «Політичні режими»
- Підготовка аналітичної записки: «Трансформація політичного режиму в Україні: від незалежності до сьогодення» (1–2 сторінки)
- Складання порівняльної таблиці типів демократії (ліберальна, делегативна, консенсусна, мажоритарна)
- Пошук даних на сайтах Freedom House (freedomhouse.org) та Economist Intelligence Unit щодо індексу демократії

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати структуру і функції політичних систем, класифікувати політичні режими та надавати їм порівняльну характеристику.

Тема 2.2 — Лекційний матеріал

Виборчі системи та електоральні процеси

Лекція 6 (2 год.): Вибори як інститут демократії: функції, принципи (загальне, рівне, пряме, таємне голосування). Виборче право: активне та пасивне. Типи виборчих систем: мажоритарна (відносної та абсолютної більшості), пропорційна (відкриті та закриті списки), змішана. Переваги та недоліки кожного типу.

Виборчий процес в Україні: правова база (Виборчий кодекс 2019 р.), етапи виборчого процесу, органи виборчої адміністрації. Фінансування виборчих кампаній. Виборчі технології: агітація, PR, соціальні мережі, цифровий маркетинг у виборах.

Порівняння виборчих систем

- **Мажоритарна система:** простота, персоніфікованість, але непропорційність результатів
- **Пропорційна система:** точне відображення думок виборців, але слабкий зв'язок депутата з округом
- **Змішана система:** поєднує переваги обох, використовувалась в Україні до 2019 р.
- **Виборчий кодекс 2019 р.:** перехід до пропорційної системи з відкритими списками
- **Цифрові технології:** електронне голосування, онлайн-агітація, аналіз електоральних даних

Тема 2.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Моделювання виборів: розподіл мандатів між партіями за різними системами (мажоритарна, пропорційна) за умовними даними голосування. Порівняння результатів та висновки.

Завдання 2. Аналіз виборчої кампанії: дослідження використання цифрових технологій (соціальні мережі, реклама, чат-боти) у реальній українській виборчій кампанії (за відкритими даними). Визначення ефективних інструментів.

Завдання 3. Складання порівняльної таблиці виборчих систем різних країн ЄС: характеристика та вплив на партійну систему.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання Виборчого кодексу України від 19.12.2019 № 396-IX (zakon.rada.gov.ua) — основні розділи
- Підготовка аналітичної записки: «Цифрові технології у виборчому процесі: переваги та ризики» (1–2 сторінки)
- Аналіз результатів виборів до Верховної Ради (за даними ЦВК: cvk.gov.ua)
- Розв'язання задач на розрахунок розподілу мандатів за методом Д'Ондта (4 задачі)

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати виборчі системи, розраховувати розподіл мандатів, аналізувати виборчі кампанії та роль цифрових технологій у виборчому процесі.

Тема 2.3 — Лекційний матеріал

Політичні партії, партійні системи та ЗМІ

Лекція 7 (2 год.): Політичні партії: поняття, функції (агрегація інтересів, рекрутування еліти, електоральна, урядова, ідеологічна), класифікація (за ідеологічними сім'ями, структурою, методами діяльності). Партійні системи: однопартійна, двопартійна, багатопартійна. Партійна система України: стан та тенденції.

Групи інтересів та лобювання: поняття, методи впливу на прийняття рішень, регулювання лобювання. Громадські організації в Україні. Засоби масової інформації як четверта влада: функції, свобода преси, медіавласність, дезінформація та фейки.

Медіа в цифрову епоху

- **Традиційні ЗМІ:** телебачення, радіо, преса — вплив на суспільну думку
- **Нові медіа:** соціальні мережі, блоги, подкасти, YouTube-канали
- **Дезінформація та маніпуляції:** фейки, пропаганда, інформаційна гібридна війна
- **Медіаграмотність:** критична оцінка інформації, факт-чекінг, верифікація джерел
- **Алгоритми та «бульбашки фільтрів»:** вплив соціальних мереж на політичні погляди
- **Регулювання онлайн-платформ:** закон ЄС про цифрові послуги (DSA)

Тема 2.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (1 год.)

Завдання 1. Порівняльна характеристика провідних українських партій: ідеологія, електоральна база, парламентське представництво. Складання порівняльної таблиці.

Завдання 2. Аналіз медіаматеріалу: перевірка конкретної новини на ознаки дезінформації (техніки факт-чекінгу). Застосування інструментів верифікації (StopFake, VoxCheck та ін.).

Завдання 3. Визначення типу партійної системи для 3–4 країн. Обґрунтування відповіді на основі кількості партій та розподілу влади.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Бульбенюк С. С., Довганик Н. М., Зайцева З. І. та ін. «Політична діяльність у сучасному світі» (К.: КНЕУ, 2022) — теми «Партійні системи», «ЗМІ та публічна комунікація»
- Підготовка аналітичної записки: «Роль соціальних мереж у формуванні партійного дискурсу в Україні» (1–2 сторінки)
- Складання схеми партійної системи України з характеристикою 5 провідних партій
- Аналіз одного фейку: опис механізму дезінформації та способів його спростування

Очікуваний результат: студент вміє класифікувати партійні системи, характеризувати функції ЗМІ та громадських організацій, розпізнавати ознаки дезінформації та застосовувати навички медіаграмотності.

Тема 2.4 — Лекційний матеріал

Публічна політика та прийняття державних рішень

Лекція 8–9 (4 год.): Публічна політика: поняття, принципи, суб'єкти та об'єкти. Цикл публічної політики: ідентифікація проблеми → формування порядку денного → розроблення рішень → прийняття → реалізація → оцінювання → корекція. Механізм прийняття державних рішень. Участь громадськості та принцип підзвітності.

Електронне урядування (e-governance): рівні розвитку, переваги та ризики. Портал «Дія» як приклад цифрової трансформації державних послуг. E-democracy: онлайн-консультації, е-петиції, цифрова партисипація. Відкриті дані (Open Data) як інструмент підвищення прозорості влади.

Цикл публічної політики

- **1. Ідентифікація проблеми:** виявлення суспільної потреби, формування запиту до влади
- **2. Формування порядку денного:** включення питання до пріоритетів органів влади
- **3. Розроблення альтернатив:** аналіз варіантів рішення, оцінка витрат і вигод
- **4. Прийняття рішення:** нормативний акт, програма, бюджет
- **5. Реалізація:** впровадження через органи виконавчої влади
- **6. Моніторинг і оцінювання:** перевірка ефективності, зворотний зв'язок

Цифрові технології як інструмент оптимізації кожного етапу циклу: GovTech, Data Analytics, AI у державному управлінні.

Тема 2.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз кейсу реальної публічної політики в Україні (напр., цифрова трансформація через «Дію», реформа освіти, податкова реформа): виявлення етапів циклу, учасників, результатів. Оцінка ефективності.

Завдання 2. Розроблення пропозиції публічної політики у сфері регулювання штучного інтелекту або кіберзахисту: постановка проблеми, цілі, альтернативи, очікуваний ефект.

Завдання 3. Факторний аналіз: вплив різних акторів (партії, НГО, бізнес, ЗМІ, міжнародні організації) на прийняття конкретного державного рішення.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання матеріалів порталу «Дія» (diia.gov.ua) та Офісу цифрової трансформації: аналіз е-послуг і можливостей е-демократії
- Підготовка аналітичної записки: «Електронне урядування в Україні: стан, досягнення та перспективи» (1–2 сторінки)
- Ознайомлення з Законом України «Про електронні довірчі послуги» та Стратегією цифрової трансформації України
- Розв'язання комплексного завдання: побудова карти зацікавлених сторін для обраної публічної проблеми

Очікуваний результат: студент вміє описувати цикл публічної політики, аналізувати роль цифрових технологій у державному управлінні та розробляти пропозиції щодо вирішення суспільних проблем.

Ідеологія, міжнародні відносини та безпека

Тема 3.1

Політичні ідеології сучасності: лібералізм, консерватизм, соціалізм, націоналізм, популізм. Ідеологічні трансформації в умовах глобалізації та цифровізації.

Тема 3.2

Міжнародні відносини та зовнішня політика. Система міжнародних організацій. Глобалізація та її виклики. Геополітика в сучасному світі.

Тема 3.3

Національна та міжнародна безпека. Гібридна війна та інформаційні загрози. Кібербезпека як складова національної безпеки держави.

Тема 3.4

Україна в системі міжнародних відносин. Євроінтеграція, НАТО, міжнародна підтримка та стратегічні пріоритети зовнішньої політики України.

Тема 3.1 — Лекційний матеріал

Політичні ідеології сучасності

Лекція 10–11 (4 год.): Поняття та функції ідеології. Основні ідеологічні течії: лібералізм (класичний та неоліберальний) — свобода, права людини, ринкова економіка; консерватизм (традиційний та неоконсерватизм) — стабільність, традиції, порядок; соціалізм та соціал-демократія — рівність, соціальна справедливість, перерозподіл; комунізм — відмирання держави, суспільна власність; фашизм і нацизм — ознаки та небезпека.

Нові ідеологічні явища: популізм (лівий та правий), зелена ідеологія (екологізм), технократизм, цифровий лібертаріанізм. Ідеологія в умовах інформаційної епохи: пострайдери, «ехо-камери», алгоритмічна поляризація.

Шляхи протидії радикальній ідеології

- Критичне мислення та медіаграмотність
- Освіта з прав людини та демократичних цінностей
- Зміцнення інституцій громадянського суспільства
- Прозорість та підзвітність влади
- Регулювання алгоритмічного контенту соціальних мереж
- Боротьба з дезінформацією та пропагандою
- Підтримка незалежних ЗМІ та факт-чекінгу

Тема 3.1 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Порівняльний аналіз ідеологій: заповнення таблиці «Ключові ідеї основних ідеологічних течій» (ставлення до держави, ринку, особистості, рівності). Визначення ідеологічної приналежності реальних партій.

Завдання 2. Кейс: аналіз ознак популізму в промовах або програмах реальних політиків. Виявлення риторичних прийомів та маніпуляцій.

Завдання 3. Дискусія: «Яка ідеологія є найбільш відповідною для розвитку сучасної України?» — аргументація позиції з використанням фактичних даних.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання підручника: Демиденко Н. М. «Політологія» (Суми: ХНУВС, 2022) — розділ «Політичні ідеології»
- Підготовка аналітичної записки: «Популізм у сучасній політиці: причини, прояви та наслідки» (1–2 сторінки)
- Проведення SWOT-аналізу однієї з ідеологічних течій стосовно викликів сучасного інформаційного суспільства
- Опрацювання статті: Чалюк Ю. О. «Цифрова трансформація та її вплив на суспільно-політичні процеси» (Журнал «Економіка та суспільство», 2022–2023)

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати основні ідеологічні течії, аналізувати ознаки популізму та маніпуляцій, оцінювати ідеологічні трансформації в умовах цифровізації.

Тема 3.2 — Лекційний матеріал

Міжнародні відносини та зовнішня політика

Лекція 12–13 (4 год.): Міжнародні відносини: поняття, суб'єкти, принципи (Статут ООН, суверенна рівність, невтручання, мирне вирішення спорів). Теорії МВ: реалізм (Моргентау), лібералізм, конструктивізм. Система міжнародних організацій: ООН, НАТО, ЄС, ОБСЄ, МВФ, СОТ — структура, функції, роль у сучасних кризах.

Глобалізація та її виклики: поняття, виміри (економічний, культурний, політичний, технологічний), переваги та суперечності. Антиглобалізм. Геополітика: поняття, класичні концепції (Хартленд Маккіндера, «Зіткнення цивілізацій» Хантінгтона). Сучасні геополітичні центри сили.

Зовнішня політика держав

- **Зовнішня політика:** цілі, методи (дипломатія, економічні санкції, військова сила), суб'єкти
- **Дипломатія:** двостороння та багатостороння; «м'яка сила» (Дж. Най)
- **Принципи МП:** суверенітет, територіальна цілісність, право народів на самовизначення
- **Міжнародна безпека:** колективна безпека, нерозповсюдження ядерної зброї, ООН
- **Цифрова дипломатія:** Twitter-дипломатія, кібератаки як інструмент геополітики

Тема 3.2 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз ролі міжнародних організацій у врегулюванні сучасних конфліктів: функції ООН, НАТО, ЄС у конкретних кризах. Оцінка ефективності реакції.

Завдання 2. Моделювання засідання Ради Безпеки ООН: студенти представляють позиції держав з конкретного питання, аргументують та ведуть переговори. Підготовка проекту резолюції.

Завдання 3. Кейс: аналіз цифрової дипломатії — приклади використання соціальних мереж дипломатами та їх вплив на міжнародні відносини.

Самостійна робота (4 год.)

- Опрацювання навч. посіб.: Бульбенюк С. С., Довганик Н. М., Зайцева З. І. та ін. «Політична діяльність у сучасному світі» (К.: КНЕУ, 2022) — тема «Міжнародні відносини»
- Підготовка реферату: «Геополітичне становище України та виклики міжнародної безпеки» (3–4 сторінки)
- Аналіз діяльності ООН або НАТО щодо врегулювання поточних міжнародних криз (за матеріалами un.org або nato.int)
- Розв'язання завдання: складання карти геополітичних центрів сили та їх інтересів у Східній Європі

Очікуваний результат: студент вміє аналізувати систему міжнародних відносин, характеризувати діяльність міжнародних організацій та оцінювати сучасні геополітичні процеси.

Тема 3.3 — Лекційний матеріал

Національна та міжнародна безпека. Гібридна війна

Лекція 14 (2 год.): Безпека як політична категорія. Національна безпека: складові (військова, економічна, інформаційна, кібербезпека, енергетична, екологічна). Загрози національній безпеці: зовнішні (агресія, втручання) та внутрішні (корупція, тероризм). Система органів забезпечення НБ України: РНБО, СБУ, ЗСУ, Держспецзв'язок.

Гібридна війна: поняття, інструменти (дезінформація, кібератаки, диверсії, економічний тиск, підривна діяльність). Інформаційна складова гібридної агресії Росії проти України. Кібербезпека як складова національної та міжнародної безпеки в інформаційному суспільстві.

Кібербезпека у публічному вимірі

- Кібератаки на критичну інфраструктуру держави (енергосистема, фінансовий сектор, ЗМІ)
- Інформаційні операції впливу: дезінформація, пропаганда, маніпуляція
- Стратегія кібербезпеки України та роль Держспецзв'язку
- Міжнародна співпраця у сфері кіберзахисту: Кібер-центр НАТО, EU ENISA
- «ІТ-армія України» як громадянська відповідь на кіберагресію
- Правове регулювання кібербезпеки: Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України»

Тема 3.3 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз інструментів гібридної агресії: виявлення конкретних проявів інформаційних, кібернетичних та дипломатичних складових гібридної війни проти України. Складання карти загроз.

Завдання 2. Розробка пропозицій щодо зміцнення інформаційної та кібербезпеки держави: технічні, правові та суспільні заходи. Обговорення ролі IT-спеціалістів у захисті критичної інфраструктури.

Завдання 3. Кейс: аналіз реальної кібератаки на державні чи приватні структури в Україні — цілі, методи, наслідки та відповідь.

Самостійна робота (4 год.)

- Ознайомлення із Законом України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII (zakon.rada.gov.ua)
- Підготовка аналітичної записки: «Кібербезпека України в умовах гібридної агресії: стан та пріоритети» (1–2 сторінки)
- Ознайомлення зі Стратегією національної безпеки України (Указ Президента № 392/2020)
- Підготовка таблиці: «Інструменти гібридної війни та методи їх нейтралізації»

Очікуваний результат: студент вміє ідентифікувати загрози національній безпеці, характеризувати інструменти гібридної агресії та пропонувати заходи кіберзахисту і протидії дезінформації.

Тема 3.4 — Лекційний матеріал

Україна в системі міжнародних відносин

Лекція 15 (2 год.): Зовнішня політика України: принципи (Конституція, ст. 18), пріоритети та напрями. Євроінтеграція: Угода про асоціацію з ЄС, безвізовий режим, статус кандидата на членство в ЄС (червень 2022 р.), переговорний процес. Партнерство з НАТО: Хартія про особливе партнерство, Декларація Вільнюського саміту 2023 р.

Міжнародна підтримка України: військова (зброя, навчання), фінансова (МВФ, ЄС, США, МБ), гуманітарна допомога. Стратегічна комунікація та публічна дипломатія України. Відновлення України: план Маршалла для України, залучення міжнародних інвестицій. Роль діаспори та технологічного сектору у формуванні іміджу держави.

Ключові документи та ресурси

- **Конституція України, ст. 17–18:** засади зовнішньої та безпекової політики
- **Угода про асоціацію Україна–ЄС (2014):** торговельна, правова, секторальна інтеграція
- **Саміт НАТО у Вільнюсі (2023):** Декларація підтримки України та шлях до членства
- **Рамка відновлення України (Ukraine Recovery Conference):** принципи та пріоритети
- **МЗС України (mfa.gov.ua):** актуальна інформація про зовнішньополітичні ініціативи

Тема 3.4 — Практичне заняття та СРС

Практичне заняття (2 год.)

Завдання 1. Аналіз прогресу євроінтеграції України: виконання критеріїв членства в ЄС (Копенгагенські критерії), відкриті переговорні кластери, ключові реформи. Оцінка стану та перспектив.

Завдання 2. Розробка стратегічного комунікаційного плану для популяризації ІТ-потенціалу України на міжнародній арені: цільові аудиторії, канали, меседжі. Обговорення ролі технологічного сектору у «м'якій силі» держави.

Завдання 3. Підсумкова дискусія: «Які стратегічні пріоритети зовнішньої політики України є найбільш актуальними після завершення воєнних дій?»

Самостійна робота (5 год.)

- Опрацювання матеріалів МЗС України (mfa.gov.ua) та Представництва ЄС в Україні (eeas.europa.eu) щодо євроінтеграційного процесу
- Підготовка комплексного аналітичного завдання: оцінка виконання Угоди про асоціацію Україна–ЄС за обраним напрямом
- Підготовка презентації: «Україна та міжнародна спільнота: сучасний стан і стратегічні перспективи» (10–12 слайдів)
- Систематизація матеріалу всього курсу для підготовки до підсумкового контролю (заліку)

Очікуваний результат: студент вміє характеризувати пріоритети зовнішньої політики України, аналізувати євроінтеграційний процес та оцінювати роль міжнародних партнерств у забезпеченні безпеки й розвитку держави.

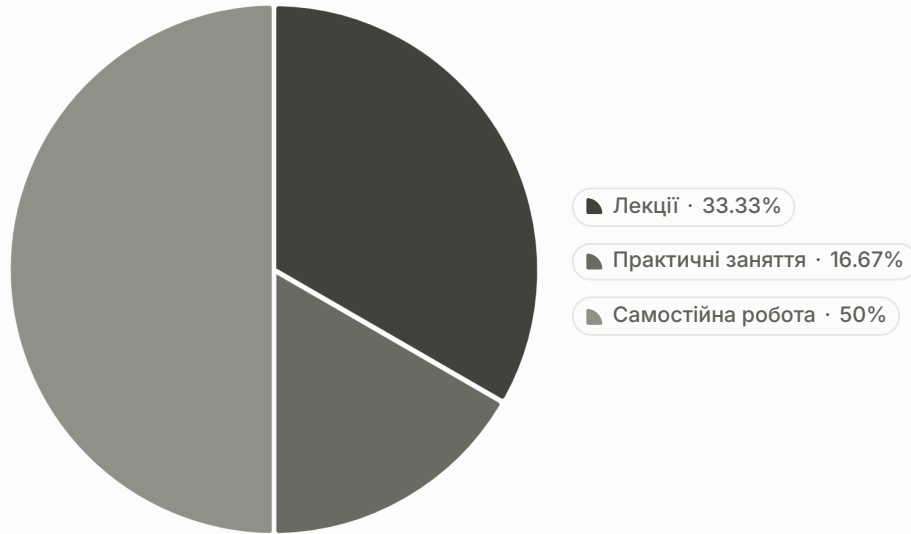
Розподіл навчального часу – 90 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	СРС (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 – Методологія політології	2	1	4
	Тема 1.2 – Політична влада	2	1	4
	Тема 1.3 – Держава і громадянське суспільство	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 – Політичні системи та режими	4	1	4
	Тема 2.2 – Виборчі системи	2	2	4
	Тема 2.3 – Партії, ЗМІ та медіаграмотність	2	1	4
	Тема 2.4 – Публічна політика та е-урядування	4	2	4
Модуль 3	Тема 3.1 – Політичні ідеології	4	2	4
	Тема 3.2 – Міжнародні відносини та геополітика	4	2	4
	Тема 3.3 – Національна безпека та гібридна війна	2	2	4
	Тема 3.4 – Україна в міжнародних відносинах	2	1	5
Разом		30	15	45

Загальний обсяг: **90 годин = 3 кредити ЄКТС**. Розподіл є орієнтовним і може коригуватися відповідно до специфіки навчального процесу.

Структура навчального часу

Коментар до розподілу

Загальний обсяг — **90 годин (3 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

Лекції — 30 год. (33,33%)

Системне подання ключового теоретичного матеріалу з політології з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із суспільно-політичної практики.

Практичні — 15 год. (16,67%)

Відпрацювання навичок аналізу, розв'язання кейсів, дискусії, моделювання, захист міні-проектів та презентацій.

Самостійна робота — 45 год. (50%)

Поглиблене вивчення, підготовка аналітичних завдань, робота з джерелами. Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни**.

Самостійна робота студентів — Детальний опис

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з політології (Демиденко, Бульбенюк, Зайцева та ін.), нормативно-правовими актами (Конституція України, виборчий кодекс, закони у сфері безпеки та цифровізації), науковими статтями у фахових виданнях. Студент конспектує ключові положення та формує власну позицію.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань (порівняльний аналіз режимів, партій, ідеологій); есе та аналітичних записок (цифрова демократія, гібридна агресія, євроінтеграція); міні-досліджень (аналіз виборчих кампаній, медіаконтенту, публічних рішень). Визначення зв'язків між ІТ та суспільно-політичними процесами.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних сайтів: Верховна Рада (zakon.rada.gov.ua), МЗС (mfa.gov.ua), ЦВК (cvk.gov.ua), Офіс Президента (president.gov.ua), портал «Дія» (diia.gov.ua). Аналіз міжнародних ресурсів: Freedom House, UN, NATO, EU. Моніторинг фактологічних ресурсів StopFake, VoxCheck.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять (опрацювання умов кейсів, повторення теорії); підготовка до тестувань (ключові терміни та концепції); підготовка до контрольних робіт за кожним модулем (систематизація знань, типові завдання для аналізу).

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та творчі вправи за темами змістовного модуля.

Оцінюються регулярність виконання завдань, якість аргументації та рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Проводиться після кожної теми у формі тестування (10–15 питань) або усного опитування.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне аналітичне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз суспільно-політичних явищ, кейси). Оцінюються повнота відповіді, обґрунтованість висновків і здатність зв'язати теорію з актуальною практикою. Проводиться після завершення кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль — Залік

Залік відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали: **100-бальна система** з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

Методи викладання

Викладання дисципліни «Політологія» поєднує класичні академічні та інтерактивні методи, що забезпечує формування не лише міцної теоретичної бази, а й практичних навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності у сфері комп'ютерної інженерії та управлінських інформаційних систем.

Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із суспільно-політичної практики; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

Кейс-стаді

Аналіз реальних суспільно-політичних ситуацій (виборчі кампанії, кібератаки, євроінтеграційні кроки); студенти виявляють проблему, пропонують рішення та обґрунтовують висновки.

Моделювання

Рольові ігри та симуляції: модель засідання ООН, моделювання виборів, розробка публічної політики у сфері регулювання ІТ; розвиток навичок переговорів та прийняття рішень.

Дискусії

Обговорення актуальних суспільно-політичних проблем (гібридна агресія, е-демократія, популізм, медіаграмотність); розвиток критичного мислення та здатності до аргументованої дискусії.

Нормативні документи

Опрацювання Конституції України, виборчого кодексу, законів про кібербезпеку та цифрову трансформацію; формування навичок роботи з правовою базою у сфері публічного управління.

Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, есе та презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку, систематизації та критичного аналізу інформації з відкритих джерел.

Усі методи спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійними програмами спеціальності 123 «Комп'ютерна інженерія».

Рекомендована література та ресурси

Підручники та навчальні посібники (2022–2024 рр.)

1

Березовська-Чміль О. Б.
Політологія : навч.-метод. посіб. — Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2022. — 52 с.

2

Бульбенюк С. С., Довганик Н. М., Зайцева З. І. та ін.
Політична діяльність у сучасному світі : навч. посіб. — К. : КНЕУ, 2022. — 328 с.

3

Демиденко Н. М.
Політологія : навч. посіб. — Суми : Сумська філія ХНУВС, 2022. — 318 с. ISBN 978-617-511-258-8.

4

Мамонтова Е. В.
Публічна політика : навч.-метод. посіб. (конспект лекцій). — 2023. [Електронне видання].

5

Мельник Л. М., Дужа І. А., Грек І. М.
Політологія : навч. посіб. — Біла Церква : БНАУ, 2022. — 218 с.

6

Радько П. Г., Приходько С. М., Непокупна Т. А. та ін.
Вступ до публічної політики : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. і доп. — Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2022. — 188 с.

7

Ротар Н. Ю., Цікул І. В.
Політологія : навч. посіб. — Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022–2023. [Електронне видання].

8

Чалюк Ю. О.
Цифрова трансформація та її вплив на суспільно-політичні процеси. Журнал «Економіка та суспільство». — 2022–2023.

Нормативно-правова база

- Конституція України (1996, із змінами)
zakon.rada.gov.ua
- Виборчий кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX
zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20
- Закон «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII
zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19
- Стратегія національної безпеки України (Указ Президента № 392/2020)
zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020

Офіційні ресурси та фахові видання

Верховна Рада України zakon.rada.gov.ua	Центральна виборча комісія cvk.gov.ua
МЗС України mfa.gov.ua	Портал «Дія» (е-урядування) diia.gov.ua
Freedom House freedomhouse.org	StopFake (факт-чекінг) stopfake.org
Журнал «Економіка та суспільство» economyandsociety.in.ua	